

Reeks Welk Europa?
Nummer 42

Europese federalisten confronteren Europa met hun project

Keuzes en concrete voorstellen

door

Robert Verschooten
voorzitter ESIC vzw

die in eigen naam schrijft

15 november 2010

Opgedragen aan hen die begaan zijn
met een dynamisch,
pluralistisch,
democratisch en federaal Europa

Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) vzw
Ryckmansstraat 5, 2020 Antwerpen
esic@skynet.be

Copyright 2010 ESIC vzw – citeren mag mits bronvermelding

Europese federalisten confronteren Europa met hun project

Inhoudstafel

Bedoeling

Inleiding

Enkele kenmerken van de Europese integratie

Uitgangspunten van de Europese Raad

Uitgangspunten van het Europees Parlement

Uitgangspunten van de Europese Commissie

Uitgangspunten van de Hoge Vertegenwoordiger

Houding van de publieke opinie, de politici en de media

Keuzes en voorstellen van de Europese federalisten

Voorlopige conclusies

Europese federalisten confronteren Europa met hun project

Bedoeling

Nummer 41, met als titel 'Europese federalisten geconfronteerd met zichzelf', nummer 42, met als titel 'Europese federalisten confronteren Europa met hun project' en nummer 43, met als titel 'Hoe kunnen de Europese Federalisten hun project ontwikkelen?', zijn complementair.

Nummer 41 wil een aanzet geven aan de interne maatregelen, die de Europese federalisten moeten overwegen om nog efficiënter te werken. Nummer 42 wil de externe factoren ophelderen met betrekking tot de context, de dynamiek van de Europese integratie, de uitgangspunten van de belangrijkste actoren respectievelijk de keuzes en voorstellen van de Europese federalisten. Nummer 43 wil de organisatorische gevolgtrekkingen en de ideologische ondersteuning belichten.

Een vierde nummer, dat in voorbereiding is, sluit hierbij aan en gaat over het federalisme dat Europa nodig heeft.

Alle nummers richten zich tot elkeen die zich voor de Europese integratie interesseert. Tot de Europese federalisten richt het zich opdat ze hun methode van werken zouden aanpassen. Kortom, door te systematiseren, door samen te werken en door méér te professionaliseren.

De formulering staat open voor discussie, dus voor amendering en verrijking. Het zou best een gezamenlijk gedragen project worden. Uiteindelijk moet de Europese federalisten, over heel Europa, weten wat de minimum afspraken zijn waarvoor zij zich inzetten.

Als die gezamenlijke inspanning beperkt blijft tot een formele en losstaande oefening dan hoeft ze niet. Indien de deelnemers deze oefening ernstig nemen en er effectief rekening mee houden in hun organisatie en hun werking dan mag die oefening geslaagd worden genoemd.

Inleiding

Reeds zestig jaar confronteren Europese federalisten hun ideeën met de noden van hun tijd. De eerste en succesvolste confrontatie mag wel het Congres van Den Haag (1948) worden genoemd, dat georganiseerd werd door de Europese Beweging. Verschillende ideeën kregen toen direct of indirect toepassing in het kader van de Europese integratie.

De omstandigheden waren speciaal. Juist na WO II was bij een kleine groep intellectuelen en politici (waaronder Europese federalisten) het bewustzijn gegroeid, dat het destructieve nationalisme moest worden vervangen. Een aantal toppolitici schaarden zich achter de ideeën van het Congres van Den Haag en toen de Koude

Oorlog uitbrak werd de hoogdringendheid bereikt.

Ook in 2010 is er een grondige structurele aanpassing nodig. Uitdagingen zoals vergrijzing, welvaartsbehoud, pensioenen en tewerkstelling worden nog altijd ondoelmatig aangepakt op national niveau. De banken-, financiële- en economische crisis hebben een beperkte bewustwording veroorzaakt, maar een noodzakelijk gecoördineerd macro-economisch, sociaal, fiscaal en extern beleid op Europees niveau blijft uit.

Waar deze crisissen en uitdagingen vroeger exclusief op nationaal niveau werden opgelost, blijkt vandaag dat de meeste oplossingen enkel in een supranationale context kunnen worden gevonden.

Het ontbreekt de Europese federalisten niet aan waardevolle gedachten. De diversiteit van hun standpunten en tegengestelde prioriteiten klinken echter vrij dissonant en al bij al zwak. Klare en ondubbelzinnige politieke boodschappen en gelijklopende campagnes zouden veel positiever resultaten opleveren.

De crisissen van de laatste drie jaar versterkten het bewustzijn dat de Europese Unie zonder aarzeling nieuwe beleidsdomeinen moet betreden en daartoe nieuwe instrumenten nodig heeft.

Nog steeds worden zeer ontgoochelende resultaten geboekt bij de liberalisering van de markten, de harmonisering van technische normen, de afbouw van niet-tarifaire hindernissen en recent in de strijd tegen de opkomende neo-nationalistische reflexen en protectionisme. De verdere uitbouw van de interne markt botst op nooit eerder geziene weerstand van de nationale leiders, die blijven geloven dat egocentrische nationale maatregelen hun economische problemen oplossen.

In enkele nieuwe beleidsdomeinen wordt een aanvang gemaakt met regelgeving. Zie euro, budgettaire controle en controle van de financiële sector. Toch wordt een macro-economisch beleid ontweken. Deze afwijzing door de nationale bewindslui zorgt reeds decennia voor een lagere dan mogelijke economische groei omdat de macro-economische instrumenten onaangepast zijn. De mislukking van de Strategie van Lissabon, een niet-bindend samenwerkingsverband op het vlak van economisch beleid, is hiervan een droevige illustratie. Zodoende ging tien jaar lang een stuk extra haalbare groei en welvaart verloren.

Recent hebben we een uniek tijdsvenster beleefd, toen de nationale leiders van Frankrijk en Duitsland het voortouw namen om een intergouvernementeel systeem op te zetten dat euro, budget- en financiële controle de nodige stabiliteit wilde bezorgen. Bij deze maatregelen moeten we ons hoeden voor de illusie van een grote doorbraak. De lidstaten handelden niet uit Europese overtuiging, maar enkel onder druk van de financiële markten en met interne politieke oogmerken.

Een federaal systeem zou een beter resultaat opleveren, want het houdt rekening met algemeen Europees belang, wederzijdse solidariteit en gecoördineerd beleid.

Een moeilijke algemene internationale context dwingt de Europese Unie een stap verder te zetten dan de intergouvernementele methode, die tegen haar limieten botst.

Er moet dringend een Europese politieke Unie komen met federale kenmerken, ook Europese federatie genoemd. Het is de enige weg naar een hoopvolle toekomst voor Europa.

De Europese federalisten bevinden zich in een totaal nieuwe context door een grotere complexiteit en door het gelijktijdig optreden van diverse interne en externe dreigingen. Ook de verwevenheid van de verschillende beleidsdomeinen (zie de verticale en horizontale integratie van het Europees beleid) moet aan bod komen.

Het maken van de juiste politieke en operationele keuzes, het formuleren van een gemeenschappelijke strategie, een grootschalige operationele actiecapaciteit en een goede timing worden uitdagingen voor de Europese federalisten.

Enkele kenmerken van de Europese integratie

Politieke unie

- De Europese Unie is geen staat, wel een rechtssysteem met rechtspersoonlijkheid. Het is een polycentrisch gelaagd beheerssysteem. De EU heeft geen echt macro-economisch, sociaal en fiscaal beleid. De EU heft zelf geen belastingen en beschikt slechts over een heel beperkt budget.
- Europa kan niet afwijken van de bakens uitgezet door de lidstaten.
- De grote kracht van de EU ligt aan het vermogen om met verschillen tussen haar leden om te gaan en ze te overwinnen (RP). De EU kiest voor probleemoplossing en een positieve-som-benadering.
- Machtstoename voor Europa betekent nog geen verlies van macht voor de lidstaten. Welke institutionele hervormingen er al werden doorgevoerd, het machtscentrum bleef waar het steeds was: bij de lidstaten (OR). Dank zij de overdracht van bevoegdheden aan Europa hebben de lidstaten hun macht herwonnen (MI). Europa laat zich in met talloze dagelijkse onderwerpen. De macht die daar wordt uitgeoefend is meestal zeer beperkt (OR).
- De Europese Commissie speelt een belangrijke rol in het opwaarderen van het algemeen belang (OR). Het Europees Parlement blijkt een broedplaats van ambitieuze en vaak federalistisch geïnspireerde ideeën, w.o. twee pogingen in 1984 en 1996 om een grondwet voor Europa te formuleren en te doen goedkeuren door de Raad.
- Europa wacht op een strategische gelegenheid om een positieve herbronning door te voeren in een wereld die niet kan wachten. Deze nieuwe voorstellen vergen een nieuwe operationele agenda.
- Er is een praktijk ontstaan die inhoudt dat de procedure van het meest gevorderde en gecommunautariseerd beleidsdomein gekopieerd wordt naar andere domeinen (bv de uitbreiding van de medebeslissingsprocedure) (OR).

- Verkiezingen voor het Europees Parlement zijn geen echte Europese verkiezingen, maar eerder een deel van het nationale politieke debat. Er is nauwelijks sprake van echte Europese politieke partijen (OR).
- Dat het Europees Parlement meer macht krijgt, maakt Europa per se niet democratischer (OR). De EU blijft intergouvernementeel beslissen in domeinen die politiek belangrijk zijn, zoals buitenlands en veiligheidsbeleid, fiscaal en sociaal beleid en bij verdragsherzieningen.
- Het is niet langer mogelijk om de fundamentele economische, sociale en fiscale asymmetrie te herstellen, zoals die zich sedert het Verdrag van Rome ontwikkelde, door marktinterventie-instrumenten van het nationale naar het EU-niveau te tillen. De verschillen tussen de EU-lidstaten werden te groot (SC).
- Lidstaten worden door de EU aangemoedigd om sociale en fiscale concurrentie met elkaar aan te gaan en zo bedrijven en investeringen aan te trekken.
- De tekortkomingen van de nationale staten worden genegeerd in het politieke debat. Zodoende blijven de nationale regeringen gegijzeld door terugkerende crisissen en tegenspraak, waar nationale en nationalistische oplossingen hen in storten (PU).

Economische integratie

- De Europese integratie en vooral de laatste crisissen hebben de totale onderlinge verwevenheid van de Europese economieën bewezen.
- De aanvankelijke doelen van de interne markt, kunnen enkel worden gehaald als de EU-lidstaten ook op andere beleidsdomeinen verregaand samenwerken (OR).
- Europa zal méér toegevoegde waarde moeten leveren als het de concurrentie met de groeimarkten wil aangaan. Deze toegevoegde waarde voor het bedrijfsleven ontstaat maar door de lacunes van de economische integratie te dichten (MR).
- Zware crisissen, zoals de recente financiële en de monetaire crisis, verplichten de beleidsverantwoordelijken in de EU om creatieve oplossingen te bedenken die een effectief beleid mogelijk maken.
- Lidstaten verschillen vaak van mening over fundamentele zaken, maar hun lidmaatschap van de interne markt wordt niet in vraag gesteld.
- De EU is het beste niveau om een antwoord te bieden op de bedreigingen van de globalisering (RO).

Gemeenschappelijk extern beleid en uitbreidingen

- Bij de grote uitbreiding in 2004-2007, werd de manoeuvreerruimte van de EU beperkt door het 'correcte' discours over haar eigen rolconcept. Het fundamentele debat over de uitbreiding kon niet meer worden gevoerd (OR).

- Economische nationale belangen overschaduwden nog steeds het buitenlands beleid van de lidstaten, die deze bevoegdheid niet willen afstaan uit vrees een belangrijke hefboom naar welvaart uit handen te geven (OR).
- De EU slaagt er niet in de grens van Europa vast te leggen. Verschillende strekkingen confronteren elkaar: voorstanders van vrijhandel, multiculturalisme en geopolitieke overstreking, tegenover diegenen die een grotere interne homogeniteit nastreven, willen consolideren en uitbreidingsafkeer tonen.

Uitgangspunten van de Europese Raad

- Sedert de implementatie van het Verdrag van Lissabon, met onder meer de invoering van de nieuwe functie van voorzitter van Europese Raad, is er van een nieuwe dynamiek ontstaan. Via de persoon van de voorzitter van Europese Raad werden heel wat nieuwe initiatieven gestart.
- Twee landen, Frankrijk en Duitsland, hebben zelf de agendering en de inhoudelijke invulling ter hand genomen. Hierbij moet worden erkend dat de feiten (o.m. paniekerende financiële markten) beide landen een eind verder hebben geduwd dan dat ze oorspronkelijk zinnens waren.
- Beide landen hebben de Europese Commissie telkens in snelheid gepakt. Zodoende behielden ze de controle over de agenda en het initiatief. In het geval Griekenland bleek dat Duitsland interne politieke motieven liet primeren en de grote hinderpaal was om tot een Europese oplossing te komen. De financiële markten dwongen Duitsland uiteindelijk, na lange aarzeling, om de interne politieke motieven ter zijde te schuiven.
- Onder de leiding van Frankrijk en Duitsland, die de 'oplossingen' op voorhand beslisten, heeft de Europese Raad een aantal domeinen betreden die tot hertoe 'verboden terrein' waren. Het moest gebeuren op straffe van aanzienlijk schade aan de euro, de rating van het nationale overheidspapier, de rente op staatsobligaties en de financiële instellingen in Europa.
- Ongetwijfeld namen de meeste lidstaten deze verregaande beslissingen niet met enthousiasme. Voor de Europese Raad zijn die beslissingen mogelijk zolang hij de controle houdt over de uitvoering van die maatregelen.
- De nieuwe semi-permanente functie van voorzitter van de Europese Raad geeft deze een onevenredige macht en invloed in het Europese besluitvormingsproces. De enige instelling die hiertegen kan ingaan is het Europees Parlement.

Uitgangspunten van het Europees Parlement

- Het Verdrag van Lissabon heeft het Europees Parlement een resem nieuwe medebeslissingsbevoegdheden toegekend. De andere belangrijke machtshef-

boom van het Europees Parlement is de toegenomen budgettaire bevoegdheid. Het Parlement volgt consequent de regel: 'geen geld zonder inspraak'.

- Deze toegenomen macht van het Europees Parlement is zeer belangrijk voor de Europese Unie. Hierdoor zal de EU-wetgeving globaal minder éénzijdig intergouvernementeel zijn door méér met het algemeen Europees belang en het belang van de bevolking rekening te houden.
- De assertiviteit van de fractieleiders in het Europees Parlement over de uitoefening van de bevoegdheden van het Parlement is beduidend toegenomen.

Uitgangspunten van de Europese Commissie

- De Europese Commissie is de behoedster van het algemeen Europees belang. Zo zou het moeten zijn. Reeds verschillende legislaturen na elkaar staat de Europese Commissie onder zware druk van de Raad van ministers/Europese Raad. Die maakt het de Europese Commissie al maar moeilijker om onafhankelijk te functioneren. De Raad zou niet liever zien dan dat de Europese Commissie wordt herleid tot zijn secretariaat en zijn studiedienst.
- De persoonlijkheid van de voorzitter van de Europese Commissie is in dit rollenspel belangrijk. Hij heeft de werkelijke leiding over de wetgevende initiatieven die de Commissie wel en hoe langer hoe meer welke initiatieven de Commissie niet zal nemen.
- De voorzitter van de Europese Commissie stelde zich kandidaat voor een tweede mandaat. Dit kan zijn onafhankelijkheid geschaad hebben als hij als tegenprestatie verstrekkende beloftes heeft moeten doen. Tijdens het tweede mandaat zou de voorzitter zich wel onafhankelijker kunnen opstellen. Hiervan blijkt voorlopig niets.
- De eerste State of the Union, begin september 2010, was voor de voorzitter van de Europese Commissie een gelegenheid om zich onafhankelijker te tonen. Een aantal sterker geformuleerde standpunten zijn niet van aard om de machtsverhouding met de Raad te wijzigen.
- Het Europees Parlement is zo druk doende om de eigen plaats veilig te stellen, dat er redelijk weinig steun moet worden verwacht die de Europese Commissie uit haar isolement kan halen.

Uitgangspunten van de Hoge Vertegenwoordiger

- De taakomschrijving van de Hoge Vertegenwoordiger voor het Extern beleid (HV) in het Verdrag van Lissabon is zeer summier. De HV heeft de eigen functie en de organisatie van de Europese Dienst voor Extern Optreden zelf moeten onderhandelen met de Commissie, de Raad en het Parlement.

- De organisatie van de Europese Dienst voor Externe Optreden gaat ook over personeelsbeleid. Wie mag er van de Commissie overkomen, wie uit de diplomatieke diensten van de Commissie, wie uit de Algemene Diensten van de Raad en wie uit de diplomatieke Diensten van de lidstaten? Wie zal de meeste invloed uitoefenen? Wat met de loyaliteit ten aanzien van de Europese Dienst voor Extern Optreden?
- De Hoge Vertegenwoordiger wil uiteraard de externe spreekbuis zijn van de EU. Zal de voorzitter van de Europese Raad dat accepteren? Zeker niet. Wie zal er optreden als er met één stem wordt gesproken? Om wie te vertegenwoordigen? Het algemeen Europees belang of het belang van de grote lidstaten?

Houding van de publieke opinie, de politici en de media

- Gemiddeld 94 procent van de bevolking toont nauwelijks belangstelling voor de politieke ontwikkelingen in haar land, laat staan voor Europa (in de jaren zestig werd in Frankrijk dit empirische cijfer gehanteerd). De andere zes procent van de bevolking zou wel belangstelling tonen voor maatschappelijke ontwikkelingen. Deze belangstelling voor politiek betekent nog niet belangstelling voor de Europese integratie. Bij een deel van de bevolking uiteraard wel.
- Het aantal vooroordelen ten aanzien van de Europese integratie is zeer groot. Deze vooroordelen vinden hun oorsprong in onwetendheid, populistische misleiding, gemakzucht en denken dat een negatieve ingesteldheid tegenover Europa gelijk staat met een verstandige houding. Bij de oudere bevolking zijn de vooroordelen nog hardnekkiger dan bij studenten. Deze laatste doelgroep verdient specifieke aandacht van de Europese federalisten.
- Nationale politici tonen weinig tot geen belangstelling voor de Europese politiek, tenzij ze als nationale of regionale beleidsvoerders in direct contact staan met 'Europa'. Velen bevestigen dat er dan een 'nieuwe wereld opengaat'.

Keuzes en voorstellen van de Europese federalisten

Drie scenario's

- Drie scenario's worden voorgesteld om simulaties te formuleren die een aantal basiskeuzes weerspiegelen. Die scenario's tonen drie contexten waarin kan worden opgetreden. Hieruit kunnen besluiten worden getrokken naar inhoud, vorm en actie.
- Gezamenlijke beslissingen over de basiskeuzes voor Europese actie zijn essentieel om grensoverschrijdende coördinatie tussen de lokale secties van de Europese federalisten mogelijk te maken. Het aantal (onproductieve) scenario-varianten kan dan worden beperkt.
- Duidelijkheid baat iedereen. Het is de stap voorafgaand aan betere transnationale coördinatie tussen de secties. De rol van het internationale niveau is hierbij groot.

Dit niveau moet positief, bezielend en mobiliserend zijn. Het internationale niveau is er voor de regionale secties en niet voor een eigen agenda.

1. *Scenario één: huidige situatie zonder versterkte samenwerking en een zeer beperkte eigen dynamiek van de EU*

- Weigering van de lidstaten om binnen de volgende tien jaar enige verdragswijziging door te voeren. Dit is een de facto institutioneel status quo. Enkel de implementatie van het Verdrag van Lissabon zal plaatsvinden. Het intergouvernementalisme blijft de regel voor politieke beslissingen.
- Een beleid van te weinig en te laat mondt uit in verlies aan invloed, economische weerbaarheid en concurrentievermogen op internationaal vlak.
- Een coalitie van voortrekkers is te klein en niet representatief, door het ontbreken van leidinggevende landen, die er niet warm voor lopen. De coalitie is niet vastbesloten genoeg om een vorm van structurele samenwerking aan te gaan.
- Enkele leden van een mogelijke voortrekkersgroep formuleren te veel voorbehoud in domeinen waar versterkte samenwerking kan, zodat de resultaat bij voorbaat oninteressant is voor iedereen.

2. *Scenario twee: de communautaire methode, maar met structurele versterkte samenwerking en een eigen beperkte dynamiek*

- Twee mogelijkheden: enerzijds sectorale coalities met vaste leden en structurele versterkte samenwerking en anderzijds sectorale coalities met veranderlijke samenstelling en structurele samenwerking.
- De eerste mogelijkheid is niet evident. De tweede is wel haalbaar.
- De voortrekkerslanden moeten afspreken om de communautaire methode toe te passen op de versterkte samenwerking. Het Europees Hof van Justitie speelt telkens mee. Een initiatief buiten de EU moet kunnen worden ontwikkeld zonder beroep te doen op de intergouvernementele methode of op de open coördinatie- methode. Het is de bedoeling deze aspecten later in de EU te integreren, wanneer de meeste niet-participanten hiervoor klaar zijn.
- De voortrekkers moeten kunnen terugvallen op ambitieuze afspraken/ doelstellingen/projecten die baat brengen, en efficiënt en kostenbesparend zijn voor de deelnemende lidstaten.

3. *Scenario drie: toepassing van de federalistische methode, waarin transparantie, loyaliteit, democratie en efficiëntie, een sterke eigen interne dynamiek mogelijk maken.*

- Dit scenario betekent dat de federale kenmerken stapsgewijs worden ingevoerd en dat de eenparigheid van beslissing geleidelijk wordt weggewerkt en de volledige medebeslissing door het Europees Parlement wordt ingevoerd. Een Europese Conventie, met een krachtig mandaat, gaat daarover.
- De federale benadering is uitvoerbaar. Weliswaar over een periode van 10 tot 15 jaar. De Europese federalisten moeten wel een vernieuwend en dragend Europees project formuleren en hiervan de politieke elite kunnen overtuigen. Dit project moet hoopvol en toekomstgericht zijn, dus sterk het accent leggen op socio-economische doelstellingen, die de bevolking van Europa en het algemeen Europees belang centraal stellen.
- Een dragend project gaat ten minste over de vitale EU-bevoegdheden. Eventueel worden er 'voorlopige eindtermen' geformuleerd.
- Dit dragend project moet aantonen dat de inefficiëntie van de lidstaten, door het Europese niveau af te remmen, zeer veel geld kost en de welvaart onnodig vermindert. Europese maatregelen kunnen merkbare voordelen brengen voor burger en het algemeen Europees belang, en aan verwaarloosbare extra kost.
- Het beroep op democratische instrumenten en procedures is enkel een middel om hogere objectieven te bereiken. Het is niet de bedoeling om nieuwe instellingen of nieuwe rompslomp te scheppen, maar wel om maatregelen mogelijk te maken (door een gedeelde soevereiniteit en een geloofwaardige uitvoering) en met hoog maatschappelijk nut.
- Niet deelnemende lidstaten mogen later toetreden tot de voortrekkersgroep op voorwaarde dat ze alle nieuwe verworvenheden zonder uitzondering accepteren en aanvaarden op een loyale wijze bij te dragen tot de realisatie van de hogere objectieven.

Concrete voorstellen van de Europese federalisten

Deze voorstellen zijn niet allemaal nieuw of volledig. Het is een schets hoe die lijst er zou kunnen uitzien. Deze lijst kent geen hiërarchie in de voorstellen. De rangorde is belangrijk, vermits ze ontstaat nadat politieke keuzes werden gemaakt.

De voorstellen onder de communautaire respectievelijk federale methode zijn complementair en plaatsen zich in twee opeenvolgende fasen van de Europese integratie. De indeling van de voorstellen, per methode, is vatbaar voor discussie.

Institutionele voorstellen voor de EU in het kader van de communautaire methode

- De Commissie moet op korte termijn een witboek over de voltooiing van de interne markt formuleren, met wetgevende voorstellen, evenals een streefdatum voor de invoering van elk voorstel.

- De bevoegdheden van de Commissie worden uitgebreid tot het macro-economisch beleid, tewerkstellingsbeleid, energiebeleid, industriebeleid, wetenschappelijk onderzoek, financieel en de budgettaire toezicht, Europese of wereldwijde banktaksen, stresstesten en Basel III-kernkapitaalregels voor financiële instellingen.
- Aanzet tot een geharmoniseerde vennootschapsbelasting in Europa.
- Een stapsgewijze verruiming van de bevoegdheden van de Europese Dienst voor Extern Optreden, teneinde met één stem te kunnen spreken. Een ruimer mandaat moet de Hoge Vertegenwoordiger, in bepaalde situaties, in staat stellen sneller te reageren.
- Strijd tegen armoede en uitsluiting (bepalen van de minimum doelstellingen).
- Uitvoering van het Stockholm-programma (justitie en binnenlandse zaken).
- Euro-obligatie-uitgiften worden mogelijk. Deze euro-obligaties worden beheerd door een Europees schuldenagentschap.
- Eerste stappen naar 'eigen middelen voor de EU' worden gezet (eigen Europese inkomsten).
- De eenparigheid, nodig om een versterkte samenwerking toe te staan, moet worden geschrapt.
- Harmonisering van de kieswetten toepasselijk op het Europees Parlement.
- De EU moet haar vertegenwoordiging in multilaterale instellingen versterken (IMF, Wereldbank, VN en Wereldhandelsorganisatie) door er met één stem te spreken.
- De eurogroep moet een autonoom statuut krijgen. De intergouvernementele opzet van de eurogroep wordt vervangen door de communautaire methode.
- Als 'sterke' lidstaten vinden dat ze een te hoge prijs betalen voor solidariteit in de Unie, moeten zij hun soevereiniteit delen in de domeinen van het externe en veiligheidsbeleid, het gemeenschappelijk macro-economisch, fiscaal en sociaal beleid, opdat de 27 of een kleinere groep lidstaten zich kan voorbereiden op een Europese federatie of op een pre-federatie.
- Voorbereiding tot de samenroeping van een Europese Conventie, waarin institutionele aangelegenheden en de constitutionalisering van Europa worden behandeld. Wellicht zal slechts een deel van de lidstaten instappen in de formule van een Europese Conventie, eventueel onder de vorm van versterkte samenwerking.

*Institutionele voorstellen voor de EU in het kader van een
pre-federaal-systeem of een Europese federatie*

- Een Europa waar de Europese bevolking zich thuis voelt, impliceert dat er ernstig

wordt gewerkt aan het democratisch gehalte van de samenleving.

- Transformatie van de Europese Commissie in een Europees executief. De bevoegdheden van de Commissie worden uitgebreid tot fiscale en sociale harmonisering, inclusief vergrijzing en pensioenen.
- Het Europees Parlement moet meebeslissen in alle beleidsdomeinen, evenals over uitgaven en inkomsten van de Unie en over een eigen vestigingsplaats. Zo ook over de herziening van bestaande verdragsregels of over nieuwe verdragen respectievelijk een Europese grondwet.
- De bevoegdheid van het Europees Hof van Justitie zal nooit worden beperkt.
- Geleidelijke vervanging van de dotaties van de lidstaten door eigen inkomsten.
- Naast de principes van proportionaliteit, subsidiariteit en voorzorg (milieu), moeten er drie nieuwe beleidsprincipes komen:
  - Compatibiliteit en coherentie van de beleidsbeslissingen (verplichte horizontale en verticale integratie van het Europese beleid).
  - Noodzakelijke actie (gerechtvaardigde verwachtingen van de bevolking, reële bedreigingen, potentiële gevaren).
  - Anticiperende of pro-actieve actie (verschillend van het voorzorgsprincipe).

Een groot politiek debat zal de bevolking vooraf uitleggen waarom de federale benadering de Europese bevolking méér baat brengt dan de egocentrische en kortetermijnbenadering van de lidstaten. De drogreden, als zouden de nationale en/of regionale overheden de grensoverschrijdende problemen zelf kunnen oplossen, moet met klem en met redenen omkleed, worden weerlegd.

Het debat over de optimale resp. de sub-optimale werking van de EU komt nagenoeg nooit ter sprake. Ten tijde van commissievoorzitter Delors was er de studie over de 'kost van een niet-Europa'. Het is tijd dat de Europese Commissie een nieuwe studie maakt over: 'de kostprijs van de verkeerde keuzes', of een vergelijking van de kosten/baten van de verschillende methodes (intergouvernementeel, communautair en federaal). De Europese Commissie zal die vergelijking niet maken. Onafhankelijke experts moeten die taak overnemen. Deze studie brengt opheldering in het debat over de optimalisering van de werking van de EU en de noodzakelijke institutionele hervormingen.

Voorlopige conclusies

Voorgaande toont de kloof tussen de huidige Europese institutionele situatie en de institutionele regeling, welke nodig is om de legitieme verwachtingen van de bevolking en de maatschappij te beantwoorden. De bevolking moet weten dat de huidige institutionele voorzieningen ruim tekortschieten. De Europese integratie toonde dat als institutionele aanpassingen nodig waren, ze veel te laat en te beperkt tot stand kwamen.

De Europese federalisten moeten luid verkondigen dat de intergouvernementele en de communautaire methodes achterhaald zijn en dat de versnelde invoering van de Europese federatie niet langer kan wachten. Het Europees federalisme is het enige en het meest geschikte gedachtengoed om de reële Europese maatschappelijke noden aan te pakken. Een Europese federatie staat bij de Europese federalisten ver van een gecentraliseerde superstaat, in tegendeel. Europa is een rechtssysteem. Dat systeem kan ook een federale vorm nemen.

Op het gebruik van het begrip federalisme rust een taboe. De toetsstenen democratie, rechtvaardigheid, efficiëntie en transparantie, onder de noemer van gelaagd bestuur, dekken dezelfde lading en kunnen volstaan.

De implementering van de voorzieningen van het Verdrag van Lissabon is nog niet voltooid. Een aantal bepalingen is potentieel positief, maar heeft een beperkt effect en zijn maar randverschijnselen, die het fundamentele probleem van de nationale soevereiniteit niet aanpakken.

Anderzijds ontwaren juristen in het Verdrag van Lissabon een aantal voorzieningen, in specifieke domeinen, die een stap achteruit betekenen. Deze 'valstrikken' moeten zo snel mogelijk aan de 'grote klok worden gehangen', en bovendien worden geblokkeerd

Het urgente karakter van het aantal gemeenschappelijke Europese uitdagingen en bedreigingen is van die aard dat nu reeds moet worden nagedacht over het mandaat van een Europese Conventie. De start van de Conventie is dringend gelet op de tijd die verloopt tussen een intentieverklaring en de ratificatie van een institutionele hervorming.

De ambitie en de stoutmoedigheid van een aantal federalistische voorstellen/eisen hoeft geen blokkering bij lidstaten uit te lokken. Vooral als het om een ambitieus project gaat dat het belang van de bevolking dient. Dat wat in een democratisch systeem noodzakelijk is, mag niet onmogelijk zijn. De beleidsverantwoordelijken moeten geloofwaardig blijven door hun verantwoordelijkheid te nemen.

Een levensbelangrijk en toekomstgericht Europees project moet voor de regeringsleiders en alle andere medespelers een morele en democratische gemeenschapsplicht zijn. Politici, die met Europa vertrouwd zijn, moeten dit project uitleggen aan de opinievormers en aan de bevolking. Diezelfde politici moeten het project ook effectief helpen uitvoeren. De bevolking koos en mandateerde hen daarvoor.

Politiek immobilisme op nationaal en Europees vlak - als alternatief voor een pro-actieve aanpak - legt een zeer zware hypotheek op de toekomst van Europa. Met als gevolg een afkalvend samenhangsgevoel, een slechter ondernemingsklimaat en een onbetaalbaar welvaartsmodel. Dit immobilisme staat gelijk met schuldig verzuim van de politieke verantwoordelijken.

Globalisering is de context waarin we nu leven. De politieke leiders de 'belangrijke' maatschappelijke en politieke prioriteiten pro-actief te identificeren en er ook tijdig de 'juiste' oplossingen voor te ontwikkelen. Ze moeten de bevolking eveneens overtuigen van de 'juistheid' van hun beleid.

Indien de 'oude' politiek dat niet kan, zijn we - uit 'zelfbehoud' - dringend aan de vervanging van die politici toe. 'Nieuwe' democratisch verkozen politici, waarvan de opvattingen wel degelijk rekening houden met de veranderde context, moeten dan hun kans grijpen.

De Europese federalisten kunnen door een coherent project en wervende argumenten, het politieke spectrum en de bevolking wijzen op de doorslaggevende bijdrage van een Europese federatie en het hoge potentieel aan positieve ontwikkelingen, die er uit voortkomen.

De Europese federalisten mogen de gelegenheid niet laten liggen om het noodzakelijke 'momentum' (= impuls, stootkracht, aanzuigkracht) op het juiste moment te scheppen.

Post scriptum

Robert Verschooten (1939), licentiaat in handels-, maritieme en consulaire wetenschappen (RHSA) (1961),
Programma voor post-universitair bedrijfsbeheer (PPB) (IPO)
Tijdens zijn carrière actief in logistiek, verkoop, aankoop, public relations en milieu-aangelegenheden
Europees federalist sedert 1956. Is actief in de vzw Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) te Antwerpen (opgericht in 1963), eerst als beheerder (sedert 1977) en later als voorzitter (sedert 1996)
Uitgever van ESIC Nieuwsbrief, Welk Europa?, en de website van ESIC (www.europadebat.be). Alles wordt gepubliceerd in het Nederlands
Bezieler van Cafe-Europa, dat debatsessies inricht voor universiteits- en hogeschoolstudenten in Antwerpen
Houder van lezingen over uiteenlopende Europese thema's en organisator van vormingssessies.

Een aantal citaten werd ontleend aan het boek 'Theorie van de Europese integratie', door prof. dr. Jan Orbie (Universiteit van Gent), Acco Leuven, 2009, 217 pagina's

Verband tussen de afgekorte namen en de volledige uit o.c.: MO, Moravcsik, MI, Milward, OR, Orbie, PO, Pollack; SC, Scharpf.

Andere afkortingen: MR, M. Rojo; RP, R. Parkes, PU, Publius Pavia.

Deze publicatie is eveneens **beschikbaar in het Engels**, met als titel 'European Federalists confront Europe with their Project', 2010. Kan worden geraadpleegd op: www.europadebat.be